ZÁKLADNÍ ŠKOLA, BRUNTÁL, Rýmařovská 15, ***příspěvková organizace***

Školní vzdělávací program pro školní družinu

Motto: „Volný čas je nejdůležitější součást našeho života“.

Denis Diderot

Mgr. Veronika Černotová
ředitelka školy

Zdeňka Lašáková
vedoucí ŠD

Obsah:

Úvod…….. 2
Informace o družině…… 4
Výchovně-vzdělávací činnost školní družiny……. 8
Obsah výchovně vzdělávací činnosti…… 10
Pravidla pro vnitřní evaluaci…… 13
Bezpečnost a ochrana zdraví…… 13
Závěr…… 14

Úvod

Školní družina je zřízena podle zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělání (školský zákon), a řídí se podle vyhlášky MŠMT č. 74/2005 Sb. o zájmovém vzdělání.

ŠD realizuje výchovnou, vzdělávací a zájmovou činnost mimo vyučování. Činnosti probíhají formou pravidelných nebo příležitostných aktivit z oblasti vzdělávací, odpočinkové, rekreační a zájmové činnosti. Školní družina umožňuje žákům přípravu na vyučování.

Práce školní družiny je zcela samostatnou oblastí výchovně vzdělávací činnosti a řídí se specifickými požadavky a pravidly pedagogiky volného času.

V družině fungují dvě oddělení, žáci odcházejí dle pokynů zákonných zástupců domů,

Provoz družiny: 11:45 – 15:00 hodin

Věk žáků: školní družinu navštěvují děti z 1. – 6. p. r.

Počet vychovatelek: 2	Zdeňka Lašáková, vedoucí vychovatelka
	Bc. Šárka Rumianová, vychovatelka
Počet AP: 2	Libuše Stanovská, Zdeňka Horňáková
Ředitelka základní školy:	Mgr. Veronika Černotová

Kontaktní údaje školní družiny:

Rýmařovská 12, 792 01 Bruntál

Tel. č.: 552 306 861

E-mail: zsrymarovska@zsbr.cz

www: http//www.zsbr.cz

Informace o družině

ŠD zabezpečuje žákům náplň volného času v době po vyučování, odpoledne před odchodem domů nebo do jiných zájmových aktivit. Probíhá při činnostech spojených s odpočinkem, rekreací, zájmovou činností a zábavou.

Časové rozvržení a uspořádání činnosti ŠD se řídí požadavky psychohygieny. Usilujeme o to, aby podporovalo zdravý tělesný, duševní a sociální vývoj dítěte.

Vychovatelka působí na žáky v době zvýšené únavy z vyučování. V této době se projevuje zvýšená potřeba pohybu, jako kompenzace dlouhého sezení při vyučování. Těmto požadavkům se snažíme přizpůsobit režim dne v družině.

Pro každodenní činnost obou oddělení ŠD využíváme prostor v budově 1. stupně naší školy. Obě místnosti jsou světlé, čisté a prostorné, vybavené funkčním nábytkem. Na výzdobě všech prostor družiny se podílejí sami žáci.

Pro zájmové činnosti se snažíme využít další vhodné prostory např. učebnu počítačů, knihovnu, hernu, zahradu školy apod.

Pro herní činnosti si mohou žáci vybírat stavebnice, hračky, stolní hry, drobné cvičební náčiní jako např. skákací míče, švihadla, kuželky, stolní tenis apod. Vše je umístěno tak, aby si je žáci mohli brát i ukládat samostatně a vyznali se v jejich uložení. Máme stanovená pravidla pro jejich využívání.

Pro aktivity venku si mohou žáci vybrat sportovní náčiní – různé druhy míčů, švihadla, skákací gumy, lana, pálky na stolní i líný tenis, badminton, hokejky, pomůcky na tvořivé hry s pískem a další.

Pro rozvoj čtenářských dovedností a pěstování čtenářských návyků máme zázemí školní knihovny vybavené dětskými knížkami různého žánru, časopisy, brožury s kvízy, s hádankami. Žáci také rádi využívají různé hry k rozvoji slovní zásoby, nácviku abecedy, skládání slov a vět, pexesa s písmeny apod.

Obě oddělení jsou také vybavena IT technikou, která slouží pedagogům k realizaci výukových aktivit.

Psychosociální podmínky

Snažíme se vytvářet takové prostředí, aby se děti cítily spokojené, bezpečné, jisté. Máme vytvořená pravidla, která platí pro všechny účastníky družiny. Každé dítě má stejná práva, možnosti a povinnosti. Nabídka alternativních aktivit je dobrovolná. Do plánování, realizace i hodnocení činností jsou žáci aktivně zapojováni. Snažíme se, aby každý žák mohl uplatnit své specifické vlohy a schopnosti, být tak v některých z nabízených činností úspěšný. Žáci nejsou přetěžováni, dostávají srozumitelné pokyny. Při práci v nich rozvíjíme citlivost pro vzájemnou pomoc a toleranci, podporu ve vztahu k ostatním, ohleduplnost, zdvořilost, solidaritu. Podporujeme důvěru žáka v sebe sama, převažuje pozitivní hodnocení. Veškeré aktivity volíme s ohledem na individuální schopnosti jednotlivých žáků.

Co je možné zlepšit v rámci bezpečnosti a zdraví žáků

- prohlubovat u žáků hygienické návyky;
- prohlubovat u žáků sebeobslužné návyky, zásady stolování;
- odstraňovat nesprávné osvětlení;
- hlídat přetápění místnosti, často větrat;
- včas upozorňovat rodiče na zdravotní změny žáka (příznaky možného onemocnění);
- být žákům vzorem a příkladem.

Režim dne

Je stanovený s ohledem na psychohygienické podmínky. Jeho uspořádání dává možnost pružně reagovat na individuální potřeby aktivity i odpočinku u jednotlivých žáků. Také umožňuje organizaci činností v průběhu dne pružně přizpůsobit potřebám a aktuální situaci, reaguje i na neplánované situace ve školní družině.

Poměr řízených a spontánních činností je vyvážený. Žáci jsou podněcováni k vlastní aktivitě. Tyto aktivity probíhají formou individuální, skupinové nebo frontální činnosti. Využívají i způsob práce ve dvojicích. Pobýváme co nejdelší čas venku – využíváme tak školní venkovní hřiště i pozemky kolem školy.

Po vyučování dochází k velkému poklesu výkonnosti. Žáci využívají spíše spontánní, individuální či skupinové aktivity. Doba a způsob odpočinku se řídí potřebami žáků. Po odpočinku navazují zájmové činnosti různého zaměření. Činnosti zaměřené na pohybovou rekreaci se snažíme provádět venku. Pokud žáci mají delší vyučování nebo odpolední vyučování, zařazujeme toho dne pouze činnosti odpočinkové a rekreační. Celkově převládají i vzhledem k profilaci naší školy činnosti pracovní a výtvarné.

Denní skladba činností

- ***po ukončení vyučování –*** hygiena, oběd (probíhá ve školní jídelně);
- ***odpočinkové činnosti –*** jsou to klidové aktivity spontánních či nabízených činností na odstranění únavy a regeneraci duševních a fyzických sil-žáci sami volí k těmto činnostem optimální polohu;
- ***zájmové činnosti –*** umožňují žákům seberealizaci, poznávání a rozvoj dovedností; dominující je vlastní aktivita žákům která jim přináší radost a uspokojení; činnosti probíhají ve skupinách či individuálně, organizovaně či spontánně;
- ***rekreační činnosti –*** slouží k regeneraci sil;
- ***příprava na vyučování –*** žáci si po písemném souhlasu rodičů samostatně, nebo s pomocí vychovatelky vypracovávají domácí úkoly; ostatní žáci si procvičují učivo pomocí didaktických her, pracovních listů, práce s knihou, časopisem apod.

Pobyt žáků v družině provází řada **režimových momentů** – přechody, převlékání, sebeobslužné činnosti (družina se nachází v budově prvního stupně naší školy, do jídelny žáci přecházejí do hlavní budovy, kde je druhý stupeň, SPC, logoped,

ředitelna atd.). Snažíme se, aby probíhaly s co nejmenším úsilím, bez stresů a žáci je vykonávali automaticky.

Příprava na vyučování

Tato činnosti probíhá po obědě. V této době již někteří žáci odchází domů nebo do dalších zájmových útvarů a je relativně menší počet rozptylujících podnětů. Při vypracovávání domácích úkolů pomáháme žákům správně porozumět zadání a způsobu vypracování. Žák si pak úkol zpracovává samostatně. Ve stejné době se zároveň musíme věnovat žákům, kteří odchází z družiny a osobně je předat rodičům, lektorům, popřípadě zkontrolovat žáka, který odchází z družiny sám. Vždy to znamená pohyb po družině, šatně, popř. chodbě.

U žáků prvních tříd tedy není možné zajistit soustavný individuální přístup vychovatelky, potřebný klid k práci, která vyžaduje soustředěnost žáka, pomoc a kontrolu dospělé osoby. Na možné problémy a jejich důsledky upozorňujeme rodiče na třídní schůzce v září.

K vypracování domácích úkolů ve školní družině vyžadujeme souhlas od rodičů.

Žáci se mohou připravovat na vyučování také jakoukoliv činností, která procvičuje získané poznatky ze školy. Žák se tím učí používat získané dovednosti v každodenní činnosti, např. při spontánních aktivitách, při zájmových činnostech apod.

Personální obsazení

Počet pedagogických pracovníků odpovídá skladbě žáků zapsaných do školní družiny v daném školním roce.

Vychovatelky i asistentky splňují požadavky na předepsanou odbornou způsobilost a mají zájem o svůj odborný růst, soustavně se dále vzdělávají. Chovají a jednají profesionálním způsobem – v souladu se společenskými pravidly, pedagogickými a metodickými zásadami vzdělávací činnosti ve školní družině.

Denní podstatou jejich pedagogické práce je tvořivá improvizace, pružné a citlivé reagování na okamžitou situaci, vnímání celé osobnosti žáka a jeho získávání ke spolupráci. Předávají nové poznatky rodičům i třídním učitelům a snaží se vést žáky k citovému prožívání bezprostředních vztahů k okolí. Usilují, aby výsledkem byla pohoda a prožitek žáků, jejich zaujetí pro činnost, radostné prožití pobytu v družině.

Přijímání žáků

Žáky 1. tříd přihlašují do družiny rodiče při zápisu do školy. Pokračování docházky stvrzují rodiče písemně na konci stávajícího školního ruku na rok následující. Do družiny může být žák přihlášen během celého školního roku. O přijetí žáka rozhoduje ředitel školy. Při nástupu žáka do družiny vyplní rodiče zápisní lístek, na kterém uvedou důležité informace o žákovi pro vychovatelku, rozsah docházky a způsob odchodu žáka z družiny.

Na písemnou žádost rodičů o vyřazení žáka může žák ukončit docházku během celého školního roku.

Výchovně-vzdělávací činnost školní družiny

Specifičnost ŠD

Program družiny koncipovaný do obecných témat umožňuje, aby vychovatelka s žáky plánovala a realizovala také činnosti, které žáky zaujmou, naplňují jejich přání a potřeby. Nabídkou alternativních aktivit se snažíme respektovat specifické požadavky pedagogického ovlivňování volného času.

Při přípravě výchovně vzdělávacího programu se snažíme zvážit všechny souvislosti, vzájemné vztahy, vývoj, možné změny v plánovaných aktivitách. Při výběru činnosti se řídíme věkem a stupněm rozvoje žáků, jejich potřebami, zájmem a cílem výchovy. Dbáme na kvalitu psychohygienických podmínek, dodržujeme pedagogické zásady, metodické postupy a tvůrčím způsobem uplatňujeme moderní metody a formy práce. Zohledňujeme stupeň mentálního postižení.

Žáci se v družině vzdělávají především na základě vlastních prožitých zkušeností. Činností se prohlubují a rozvíjejí poznatky a dovednosti získané při vyučování. Dáváme žákům dostatek prostoru pro spontánní aktivity. Snažíme se podněcovat radost z učení, touhu poznat nové, získávat zkušenosti, ovládat další dovednosti, a tak přispívat k rozvoji osobnosti žáka. Vzhledem k tomu, že v družině jsou pohromadě žáci s různým stupněm mentálního postižení, snažíme se podporovat ohleduplné chování, pomoc a vzájemné mezilidské vztahy.

Zásady pedagogického působení vychovatelky

- usilovat o rozvoj osobnosti každého žáka s ohledem na jeho nadání, potřeby, zájmy, schopnosti a postižení;
- pozitivně motivovat k dobrovolnému přijetí činnosti, ctít možnost svobodné volby;
- podporovat iniciativu žáků, nápaditost, kreativitu a samostatnost, dávat možnost spoluúčasti na volbě, tvorbě i hodnocení programu;
- pozitivně hodnotit snahu a výsledek činnosti žáka s ohledem na jeho možnosti a předpoklady, povzbuzovat tvořivost a vlastní fantazii, posilovat sebevědomí;
- zařazovat činnosti, které přispívají k odstranění únavy, regeneraci dušeních i fyzických sil, respektují individuální zájmy a potřeby žáků;

- posilovat rozvoj pohybových schopností a zdokonalovat pohybové dovednosti;
- předkládat nové podněty, které žáka obohacují, neopakovat stejné činnosti a formy z vyučování ve stejný den.

Cílem výchovně vzdělávací činnosti je vést žáka k přiměřené fyzické, psychické i sociální samostatnosti. Rozvíjet základy pro schopnost jednat v duchu lidských a estetických hodnot. Vést žáka k používání otevřené komunikaci a spolupráce. Ukázat žákům, jakým způsobem mohou smysluplně využívat svůj volný čas.

Cíle výchovně vzdělávací činnosti

- chtít se učit a umět využívat získané poznatky a dovednosti v praxi, při řešení problémů;
- vytvářet si pozitivní představu o sobě i druhých, umět projevit empatii;
- umět používat otevřenou komunikaci, spolupracovat;
- umět si chránit své fyzické, duševní a sociální zdraví;
- citlivě vnímat prostředí i přírodu.

Možná rizika, která ovlivňují a narušují výchovně vzdělávací činnost:

- časová rozdílnost při nástupu žáků do ŠD po vyučování;
- více ročníků v oddělení;
- kroužky zájmové činnosti;
- střídání přítomnosti žáků na činnost;
- přechody po budově;
- odchody žáků domů a osobní předávání žáků rodičům;
- menší časový prostor na činnosti;
- zapomnětlivost žáků – hledání částí oděvu, pomůcek;
- zdravotní potíže žáků (alergie, bolesti, nevolnost)
- různé stupně mentálního postižení.

Oblasti výchovně-vzdělávací činnosti

1. Člověk a jeho svět
2. Člověk a společnost
3. Člověk a příroda
4. Umění a kultura
5. Člověk a zdraví
6. Člověk a svět práce

Výchovně vzdělávací činnost máme rozdělenou do šesti výše uvedených oblastí. Všemi těmito oblastmi prolínají průřezová témata. Výchovně vzdělávací činnosti je uspořádána do ucelených částí (bloků). Jsou zpracovány jako dlouhodobé projekty nebo krátkodobé integrované bloky, které jsou stavěny tak, aby:

- přispívaly k rozvoji dítěte v různých oblastech (biologické, psychologické, sociální…);
- dítě mělo možnost získávat potřebné dovednosti, užitečné poznatky, poznávat žádoucí hodnoty a získávat samostatné postoje;

- umožňovaly naplnit jej mnohostranně pestrou nabídkou intelektových i praktických činností.

Bloky jsou řešeny cyklicky na jeden školní rok. Jsou sestaveny jako nabídka témat, ze kterých vybírá vychovatelka dle konkrétních potřeb a situací. Rozpracovává si je do činností pro různé věkové skupiny žáků v oddělení, liší se úrovní náročnosti nabízených činností.

Obsah výchovně vzdělávací činnosti

Obsah výchovně vzdělávací činnosti je zpracováván jako nabídka činností, ze které si vychovatelka vybírá podněty pro vlastní realizační plány, a dílčích cílů, kterými plní hlavní cíle vycházející z kompetencí školního vzdělávacího programu. Vychovatelka má dostatek prostoru k tvořivé práci, může ji volně přizpůsobovat a upravovat jej v souladu s její dosavadní poznatkovou zkušeností i s jejími aktuálními zájmy.

Osobnostně orientovaný program je založený na integrovaném vzdělávání hrou, činnostech a prožitcích žáků a umožňuje pracovat s tematickými celky, jejichž realizace spočívá nejen v řízených činnostech žáků. Využíváme běžné životní situace i nahodile vzniklé okolnosti a příležitosti. Vychovatelka si zpracovává pro své oddělení program, aby mohla lépe požadavky a pravidla koncipované pro celou družinu aplikovat v konkrétních podmínkách oddělení a skupiny dětí.

V rámci pedagogického procesu ve ŠD se prioritně zaměřujeme na rozvoj následujících klíčových kompetencí:

Kompetence k řešení problémů

Žák:
. dokáže samostatně vyřešit problém, nebo dokáže požádat o pomoc druhého.
. nenechá se odradit případným nezdarem a hledá další řešení.
. všímá si problémů druhých, umí nabídnout řešení.
. umí využít svých znalostí, zkušeností a dovedností.
. chápe, že vyhýbání se problémů, není řešení.

Kompetence komunikativní

Žák:
. umí se souvisle vyjádřit dle svých komunikativních možností.
. nebojí se vyjádřit svůj názor.
. naslouchá názorům druhých, rozumí jim a respektuje je.
. dokáže vést dialog.
. umí pracovat s informacemi.
. vyjadřuje se kultivovaně.
. dokáže vhodně argumentovat a obhájit své názory.
. dokáže prezentovat sebe sama a svoji práci, slovním projevem.

Kompetence sociální

Žák:
. spolupracuje v kolektivu.
. vyjadřuje své názory.
. umí jednat s dospělým i s vrstevníky.
. je ohleduplný k okolí a ochotný pomoci druhým.
. umí přijímat názory druhých, respektuje je a spolupracuje při řešení problémů.
. zná možnosti, jak vědomě zvládat své emoce a sebereflektuje na ně.
. má upevněny hygienické návyky.

Kompetence občanská

Žák:
. respektuje druhé, včetně jejich odlišností.
. dokáže v tísni pomoci – přiměřeně okolnostem.
. uvědomuje si, že za své činy má odpovědnost.
. zná svá práva a povinnosti.
. dokáže vyhodnotit situaci, dle svých možností.
. chápe a vnímá tradice, historii a kulturu.
. je ohleduplný k přírodě.
. uvědomuje si hodnotu majetku svého i jiných osob.

Kompetence pracovní

Žák:
. používá bezpečné pracovní pomůcky a vybavení.
. dokáže pracovat podle instrukcí a návodu.
. váží si práce své i ostatních.
. umí udržovat pořádek ve svých věcech a na svém pracovním místě.
. umí zhodnotit práci svou i druhých.

Při rozvíjení dovedností respektujeme u účastníků zájmového vzdělávání jejich individualitu a výstupy z činností směřujeme přiměřeně jejich věku, možnostem, okolnostem a stupněm mentálního postižení.

Rozpracovanou náplň **obsahu** ŠVP, je možné vidět přímo ve školní družině.

Tematické celky:

Září: Škola a okolí
- umím se chovat a chránit si své zdraví
- znám bezpečnou cestu do školy a zpět
- máme vyzdobenou třídu

Říjen: Barvy podzimu
- znám zásady správné výživy
- poznávám rozmanitost ekosystému
- sbírám a vyrábím z přírodnin

Listopad: Příroda se připravuje na zimu
- umím se chovat v přírodě
- vím, jak si ošetřit zranění
- připravujeme se na Vánoce

Prosinec: Vánoční svátky
- vánoční besídka
- pozoruji zimní přírodu
- pomáhám druhém

Leden: Zimní sportování
- zimní hry a sporty
- zimní příroda
- vnímám všemi smysly

Únor: Masopust
- tvořím z různého materiálu
- chráním své zdraví a pečuji o něj

Březen: Příchod jara
- pracuji s knihou
- příroda se probouzí

Duben: Měsíc bezpečnosti
- jsem dobrý chodec a cyklista
- navštíví nás čarodějnice

Květen: Člověk a příroda
- chráním přírodu
- slavím s maminkou
- společně sportujeme

Červen: Prázdniny jsou za dveřmi
- mám spoustu kamarádů
- poznávám život u vody
- noční toulky školou

Pravidla pro vnitřní evaluaci a hodnocení

Vnitřní evaluace a hodnocení probíhá na úrovni družiny a oddělení. Provádí je vedoucí vychovatelka.
Analyzujeme a vyhodnocujeme podmínky i výsledky výchovně vzdělávacího procesu, hodnotíme, nakolik jsou naplňovány naše výchovně vzdělávací cíle. Sledujeme individuální rozvoj žáků, jejich individuální pokroky ve výchovně vzdělávacím procesu.

Hodnocení

Hodnocení většího, či menšího tematického celku provádíme po skončení, nebo i v průběhu, zamýšlíme se nad tím, zda byl vytyčený specifický cíl naplněn a jaké další cíle byly sledovány. Podle získaných výsledků můžeme dál plánovat tematické celky, jejich části upravovat, obměňovat, obohacovat o nové náměty, hledat nové prostředky činnosti.

Hodnocení směrem k žákům provádíme průběžně – hodnotíme individuální výsledky žáků, jejich pokroky, úspěchy, nezdary. Individuální hodnocení má zvláštní význam i pro sebehodnocení žáka. S žákem o pokrocích, kterých dosahuje, vhodným způsobem hovoříme.

Hodnocení z pohledu celého oddělení zapisujeme dle potřeby. Hodnotíme aktivitu, zájem žáků, jejich náměty, odchýlení od plánu, plnění pedagogického záměru, posun sociálních vztahů mezi žáky, své pedagogické působení, důvody nezdaru a jiné skutečnosti.

Všechny realizované činnosti hodnotíme v souladu s výchovně vzdělávacím programem a zejména z pohledu přínosu pro žáky, což je podkladem pro další práci.

Bezpečnost a ochrana zdraví

Motto: *„Úraz není náhoda a nemusí se stát.“*

Úraz dítěte vždy znamená, že dospělý neudělal vše, co měl pro bezpečnost prostředí, v němž se dítě pohybuje, nebo že dítě nevědělo, jak se chovat bezpečně, nebo se záměrně chovalo nebezpečně svému zdraví. Prevence úrazů neznamená nic jiného než změnu skutečností.
Žáci jsou v průběhu školního roku seznamováni s možnými riziky pohybu v určitém prostředí, s možnými následky různých činností, se správnými způsoby používání nástrojů a jsou poučováni o zásadách správného chování nejen ve škole, na veřejnosti, na komunikacích, ale i v době prázdnin, při různém ročním

období, při sportování. Jsou opakovaně seznamováni s postupem při úrazu a v případě požáru.

Podmínky BOZ

ŠD zajišťuje bezpečnost fyzickou, sociální a emocionální.
Vytváří zázemí pro rozvoj žáků a bezpečné prostředí, aby se zde všichni cítili dobře.
Podporuje dobré vztahy nejen mezi žáky, zaměstnanci a rodiči ale i s širokou veřejností.

Bezpečnost ve všech prostorách využívaných ŠD je zajištěna:

Vnitřním řádem ZŠ
Vnitřním řádem ŠD
Vnitřními řády specializovaných učeben

Závěr

Snažíme se společně s žáky vytvářet hranice správného chování. Snažíme se je oceňovat, dáváme prostor pro jejich názor a řešení ve věcech, které se jich týkají. Dáváme možnost si vybrat a nehodnotíme osobnost žáka, ale jeho výkon. Abychom svěřeným dětem lépe rozuměli, stačí si představit, že jsme žákem, který slyší naše slova.

Nezbytnou podmínkou úspěšné výchovy je nejen láska, ale také respektování osobnosti dítěte. Přejeme si, aby z dětí vyrostli šťastní, úspěšní a tvořiví lidé, kteří budou schopni zvládat běžné i náročné situace, se smyslem pro zodpovědnost.

Pro rozvoj řady kompetencí je zapotřebí pravidelný a dlouhodobý styk s vrstevníky a dalšími lidmi. Pro život se potřebujeme naučit domluvit, vycházet a spolupracovat s nejrůznějšími lidmi – nejen s těmi blízkými a s přáteli, ale i s lidmi, kteří se od nás odlišují co do schopností, chování, zvyků, temperamentu, zájmů, etnické příslušnosti, postižení…a s nimi si třeba úplně „nepadneme do oka“. Ideálním prostředím, kde se to děti mohou učit, je přirozená vrstevnická skupina ve školní družině.

V Bruntále 1. 9. 2022

Zpracovala: Zdeňka Lašáková, vychovatelka ŠD